Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Impudentia LXVIII.

urn:nbn:de:bsz:31-127360

Visual Library

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra
Monſtrorum catalis, Scylla biformis erat,
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

COMMENTARII.

I. *Scylla.* DE Scylle pictura ſic Pignorius: Scyllam qui viderint in anterioribus editionibus, non rideant, modò poſſint ſe continere. Nos illam è veteri ectypo hic & alibi exprimendam curauimus. Vides ergo hic fęminã alatam infima ſui parte in varia monſtrorum capita deſinentem. Hanc Iſacius refert capita habere ſex, & duodecim pedes: ἓξ μὲν κεφαλὰς ἔχων κάμπης. κυνὸς, λέοντος, γοργόνης, φαλαίνης, ἀνθρώπου *Sex habens capita, erucæ, canis, leonis, Gorgonis, balanæ, fœminæ.* Alij aliter eam deſcribunt, vt mox dicemus.

II. SCYLLAM Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe, quod eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha ſe lauare cõſueuerat, veneficijs & magicis herbis infecerit, cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare ſe præcipitem dedit & in ſaxum mutata. Poetis argumentum fabulæ præbuit. Homerus Odyſſ. μ. Ouid. 14. Metamorph. Refertur etiam hęc fabula in prouerbio, *Charybdim fugiens incidi in Scyllam* *Scylla in mõſtrum marinum mutata.*

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Locus Iuſtini de Scylla. *Scyllam.* Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poetis ſuggeſtam ait ob fretũ, quod in Sicilia citato ſæuoq́ue impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna fit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imũ deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hinc fremitum feruẽtis æſtus, nunc illic gemitur in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. *Salluſtij locus.* Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet, in quod illi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. *Emblematis typus.* Heraclides Ponticus ait, ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus audacia, rapina, & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε. διὸ δὴ κύνας οὐκ ὀλίγως ὑπέζωσαι, προτομαῖς ἁρπαγῆ, τολμῆ καὶ πλεονεξία πεφραγμέναις. Virgilius ſic Scyllam depingit:

At Scyllam cæcis cohibet ſpelunca latebris
Ora exertãtem, & naues in ſaxa trahente,
Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo
Pube tenus: poſtrema immani corpore piſtrix,
Delphinum caudas vtero cõmiſſa luporum.

Quæ carmina mythologicè ſunt intelligenda de libidine, impudentia, cõfuſione. Scylla enim meretrix eſt, quæ canibus lupiſq; inguina commiſcet. Ita Fulgent lib. 2. Mytholog. Cœlius Rhodig lib. 14. cap. 3. Seneca epiſt. 9. Natalis Comes Mytholog. lib. 8. cap. 12. Succurit mihi (inquit Franciſcus Sanctius) nunc Ariſtotelis locus in libro de moribus 2. circa finem nuſquam, quod ſciam, ab interpretibus declaratus, qui etſi ad noſtrum emblema non maximè pertineat, ab Scylla tamen & Charybdi non abhorret omnino. *Ariſtotelis locus. explicatur.* Quem locum pro viribus explanare tentabimus, longè aliter quàm omnes intelligunt, quos & legere & audire contigerit. Verba igitur Ariſtotelis hęc ſunt: Quare omnes, qui mediocritatem inueſtigant & exquirũt, primum ab eo debẽt, quod magis ei contrariũ eſt, diſcedere, quemadmodũ Calypſo monebat:

Extra vndã & fumũ longè cõpelle carinã.

Hæc Ariſtoteles. Quo in loco primo eſt notandum, lapſum Ariſtotelem memoria, vt ſæpe ſolet, cum citat Homerum. Nam, vt omnes ibi notant, Calypſo poſuit pro Circe. Sed ego pro Calypſo reponendum cenſeo Vlyſſes. Locus enim, quem citat Ariſtoteles, eſt apud Homerum Odyſſ. 12. Verba autem ſunt Vlyſſis ad nauclerum ſuum, iubentis vt nauem deflectat longè à fumo & vnda, vbi erat Charybdis. Nam de Scylla non auſus eſt Vlyſſes verbum facere, ne & ſocios & nautam terreret multitudine periculorum, vt ipſemet Vlyſſes paulò inferius teſtatur. Deniq; intellige fumum & vndam, tantùm pro Charybdi. Monet enim Ariſtoteles, vt quãdo vitium aliquod fugere voluerimus, in contrarium deflectamus, ſic enim medium melius tenuerimus; idq; probat experimento, illorum, qui contortas virgas in rectum dirigunt. Ex his collige, fruſtra ſcripſiſſe Chiliadum autorem adagium illud, *Extra fumum & vndam.* Namq; neq; adagium illud eſt, nec locus explicatur, nec meritò taxatur Argyrophus, qui etſi non omnino ſcopum tetigit, minus tamen aberrauit in ſua tranſlatione. Prætereà verſiculus ille, qui circumfertur incerto autore,

Incidit in Scyllã cupiẽs vitare Charybdim. *Adagiũ explicatum.*

malè intelligitur à noſtris. Nõ enim ſignificatur minus periculum vitans in maius incidere, ſed contrà. Nam Scyllam minus malum eſſe quàm Charybdim, notius eſt quàm vt egeat admonitione. Hactenus Sanctius.

PVBE tenus mulier] Impudentiæ nota. ὡς σημεῖον τῆς ἀνοίας οὐκ ἐλάχιστον. *quod non minimum amentiæ ſignum*, ait Galenus προτρεπτικῷ ἐπὶ τέχνας. Imitatus eſt autem Virgilium, qui ſic: III.

-----& pulchro pectore virgo
Pube tenus.

Succincta latrantibus infra &c.] Inferiore ſui parte cincta quaſi monſtroſis canibus. Eſt altera imitatio Virgiliana:

Quid loquor aut Scyllam Niſi, quam fama ſequuta eſt,

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Dulichias vexaſſe rates?

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas. *Scylla duæ.* Vna Niſi Megarenſium regis filia fuit, cõtra quos dum deuictis Athenienſibus pugnaret Minos, propter filij Androgei interitum, quem Athenienſes & Megarenſes dolo necauerant, amatus eſt à Scylla Niſi filia. Quæ vt hoſti poſſet placere, comam purpuream parenti abſciſſam ei obtulit: quam Niſus ita habuerat conſecratam, vt tamdiu regno potiretur, quamdiu illam habuiſſet intactam. Poſtea & Scylla à Minoe contempta, dolore in auem cirin, quæ & alauda dicitur, conuerſa eſt. Virgil. 1. Georg.

Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo.

Vide fabulam apud Ouidium 8. Metam. Altera fuit filia Phorci, de qua hic ſermo eſt, quæ verſa fertur in ſaxum in mari periculoſum, de qua Ouid. 4. Metam. Has tamen plerumque Poetæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouidius. Et Propertius lib. 4. ſic loquitur:

Quid mirum in patrios Scyllam ſæuiſſe capillos,
Cãdidaq; in ſæuos inguina verſa canes?

Ouidius in Amoribus:

Per nos Scylla patri canos furata capillos
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Idem 2. de remedio:

Præterita cautus Niſeida nauita gaudet.

Sunt qui volunt Virgilium vtramq; Scyllam coniunxiſſe, quapropter ſic verſum excudendum curarunt,

Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſequuta eſt.

Sed duriuſculus eſt verſus, nec credo Poetam ſic ſcriptum reliquiſſe, imò potiùs more poetico fabulas confudiſſe, vt vnã Scyllam pro altera acciperet. Nam & ipſe in Ciri varias refert opiniones, quem vide. Lege etiam Nannij Miſcellan. lib. 6. & Iacobum Bononienſem, Annotat. quas pauculas ſcripſit in Virgilium. Alciatus lib. 1. Parerg. cap. 6. contendit Virgilium τὸ πρέπον ſeruare voluiſſe, quæ vt plurimum falſa eſt: ſed id non placet Sanctio.

Monſtrorum catulis.] canibus monſtroſis: Virgil. dixit:

Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis,

Et Ouid. 4. Triſt.

Eſſe canes vtero ſub virginis ......

Cicero de haruſpic. reſponſis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamq́ue ieiunis Poetę fingendo exprimere potuerũt? &c. Canes porrò accipi pro rapacibus & exploratoribus hominum rapacium idem Cicero nõ ſine ſatyrico morſu nos docuit, *Canis pro rapaci.* vt lib. 1. in Verr. Debere, aiebat, ſuam rationem ducere: multa ſibi opus eſſe, multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet. Et lib. 3. in eundem: Quid iſta cohors, quorum hominum eſt? Voluſij aruſpicis, & Cornelij medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lambere? Eadem oratione: Qui cùm agros maximos ac feraciſſimos per ſeipſum, hoc eſt, per Apronium, Verrem alterum depopularetur, ad minores ciuitates habebat alios, quos tanquam canes immitteret, nequã homines, & improbos, quibus aut pecuniam, aut frumẽtum publicè dari cogebat.

Scylla biformis] Supernè fęminam referens, infernè in caninos rictus deſinẽs. *Scylla vnde dicta.* Dicitur vero Scylla ἀπὸ τῦ σκυλᾶν, *à ſpoliãdo* ſcilicet: vel à σκύλλειν, *vexando*: licet quidã putarint ἀπὸ τῶν σκυλάκων, *à catulis* deriuari.

Monſtra putantur &c.] Mythologia. Monſtra Scyllam, id eſt, impudentiam comitantia ſunt auiditas, temeritas, rapina ſeu rapacitas.

Raptus.] hic raptus, pro rapina, poetico more; vt cogitatus, pro cogitatione: vt auſus pro audacia. In iure alioqui raptus dicitur contrectatio fraudulenta perſonarũ *Raptus.* propriè, vt in Cod. de raptoribus virgin. & in Decretal. 5. de raptoribus. Rapina verò fieri intelligitur in rebus mobilibus per *Rapina.* vim ablatis, vt in tit. Vi bonor. rapt.

At Scylla] ipſamet eſt τῆς ἀναιδείας typus ſeu imago. Vide omnino Cœl. Rhodigin. lib. 14. cap. 3. nolo enim ego hic impudenti turpitudine chartam inquinare.

QVIDNAM ſibi velit hoc emblema, IV. ſatis ex ipſo epigrammate conſtare reor: *Impudentia.* appoſitè enim Alciatus id ad impudẽtiam tranſtulit, quæ tribus potiſſimum vitijs rabidiſſimis comes eſſe ſoleat, auaritię, ſiue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumq; latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil?

Porrò

Rabulæ forenſes. Porrò hoc quicquid eſt emblematis, rectè torſeris in fori latratores, rabulas, quibus qu d impudẽtius? quid rapacius? quid deniq; fraudulentius? qui dum iuſti & æqui patrocinium ſuſcipere aiunt, ſępius alter affirmatiuam, alter negatiuam partẽ rei iudicãdæ defendunt: vnde fit, vt vnus eorũ iniuſtum ſemper tueatur, prout pars hunc vel illum conuenerit prius, idq; per plures dies, menſes, & annos, lites interdũ immortales protrahentes, quoad miſerorum nummi penitus exhauriantur ac eloculentur, tantum abeſt vt bona publica & priuata defendant. Sed ne videar partis odio laborare, nihil dicam hic vltra de *Æruſcatores.* æruſcatoribus illis, quibus nulla religio eſt vel omnem hominem natum, vt dicebat Archilochus, decoriare, principis ſaltẽ ſui, cui placere hoc pacto ſtudent, fiſcum vt adaugeant; & nec minus tamen prædam in ſinũ ſuum conferant, vt eſt apud Lampridium. Et tamen hi in precio habẽtur, qui potius nouis illis tormentorum, hoc eſt, tributorum, vectigalium, portoriorum, quibus miſera plebs dilaniatur, excogitatis generibus digni erant, vt Perilli taurum æneum experirentur. Hos igitur morboniam abire exoptem; eum enim in locum lauerniones & gryphos iſtos, vel ipſis etiam felibus rapaciores ablegari video à Lipſio, lib. 4. de Repub. c. 11. Quò etiam ego amando Veſpaſianum cũ vectigali ſuo vrinario

---

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

V *Quod*